

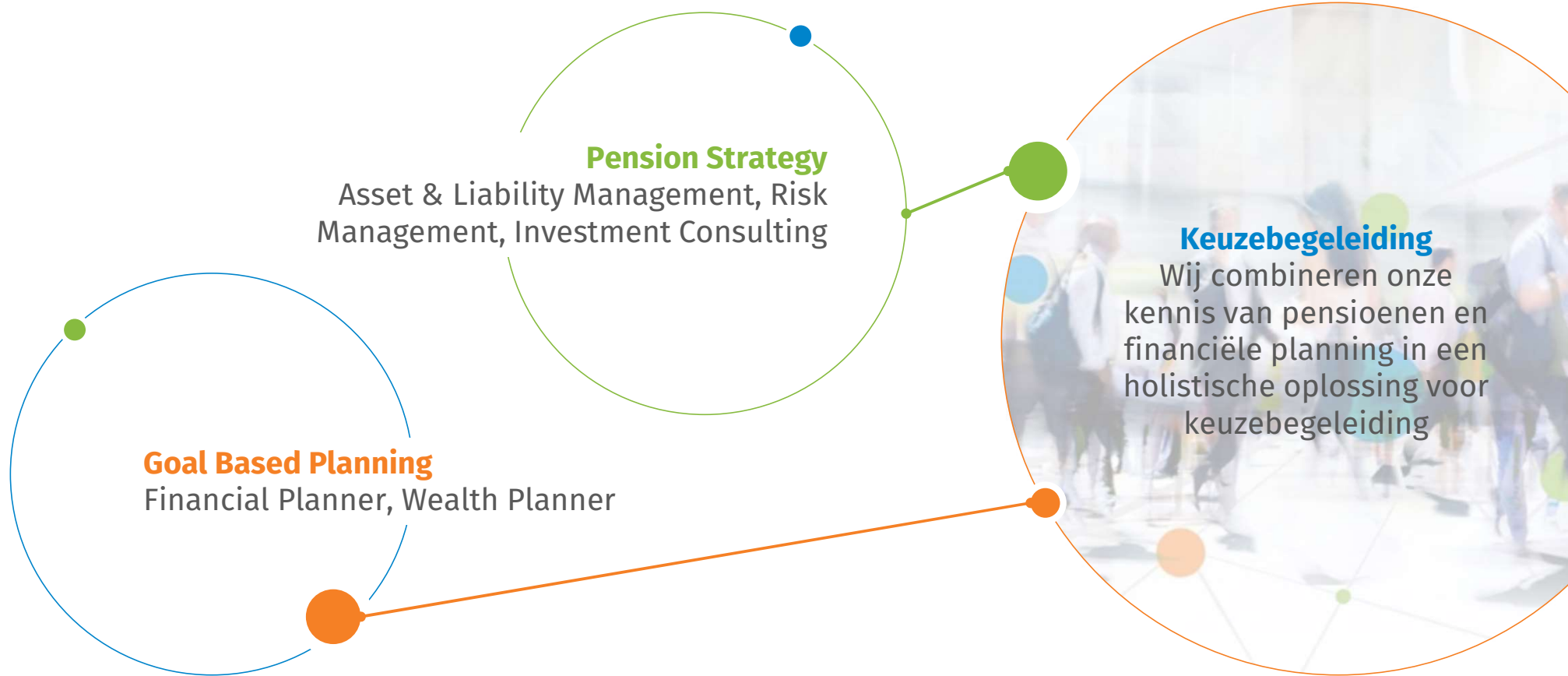

Keuzebegeleiding – Nu en in de toekomst

Arnoud Brons
Loranne van Lieshout

Ortec Finance en keuzebegeleiding

Heeft uw pensioenfonds een beleid Keuzebegeleiding?

Poll

- A. Ja
- B. Nee
- C. Deels

Inhoudsopgave Beleid Keuzebegeleiding

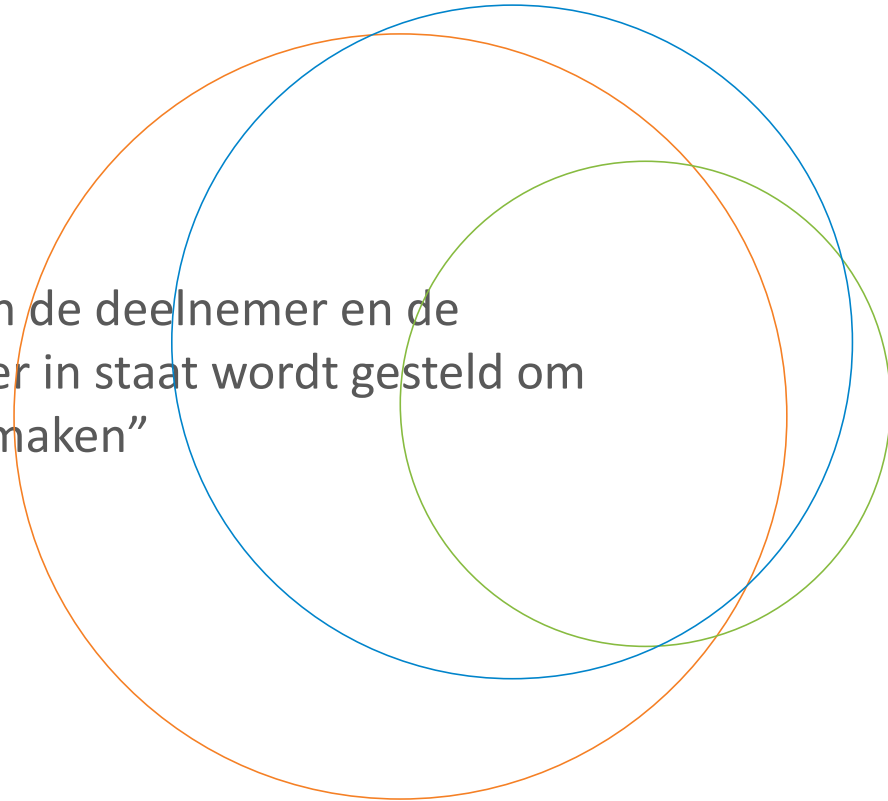
1. Inleiding
  - 1.1. Introductie
  - 1.2. Doelstelling
  - 1.3. Samenhang met strategie fonds
  - 1.4. Scope
  - 1.5. Relevante wet- en regelgeving
2. Informatieverstrekking
  - 2.1. Aansluiting informatie bij deelnemer
  - 2.2. Activatie
  - 2.3. Persoonlijke gevolgen
3. Keuzeomgeving
  - 3.1. Distributiekkanalen
  - 3.2. Standaardopties/defaults
  - 3.3. Keuzemomenten
  - 3.4. Volgorde keuzes
  - 3.5. Advies
4. Vastlegging deelnemerscommunicatie
5. Proces Keuzebegeleiding
  - 5.1. Inrichten
  - 5.2. Uitvoeren
  - 5.3. Monitoren
  - 5.4. Evalueren

Wet toekomst pensioenen

Artikel 48a Pensioenwet

“Het op **adequate wijze** begeleiden van de deelnemer en de **keuzeomgeving inrichten** zodat de deelnemer in staat wordt gesteld om een **passende keuze** te maken”

AFM

Leidraad Keuzebegeleiding

- ✓ “**Uiteraard** mag de pensioenuitvoerder **informatie** over de financiële situatie van de deelnemer **inwinnen** en meenemen in de keuzebegeleiding”
- ✓ “Een advies is verplicht bij **beleggingsvrijheid**”
- ✓ “Een pensioenfonds mag bijvoorbeeld advies geven over **keuzes buiten de regeling**, zoals wijzen op de mogelijkheid een derde pijler product op te bouwen”
- ✓ “Het gebruik van **geautomatiseerde systemen** is geen verplichting, maar biedt wel kansen”

Welke persoonlijke info wilt u gebruiken bij de keuzebegeleiding?

Poll

- A. Alleen van eigen pensioenregeling
- B. Ook van andere pensioenregelingen
- C. Ook andere persoonlijke financiële informatie (partnergegevens/spaargeld)
- D. Alleen eigen pensioenregeling, maar informatie buiten eigen regeling wordt (handmatig) meegenomen door pensioenconsulent

U kiest uw eigen ambitieniveau

Brondata en handelingsperspectief

Inzicht / brondata

Welke brondata wilt u gebruiken bij de keuzebegeleiding?

Eigen pensioenregeling – Pensioenen elders – Partner – Ander vermogen – Andere inkomsten en uitgaven – Woning – Hypotheek - ...

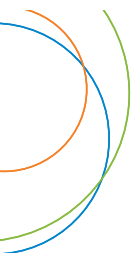
Handelingsperspectief / ambitie

Welke opties worden meegenomen bij de keuzebegeleiding?

Wettelijk minimaal (eigen pensioenregeling) – suggesties daarbuiten (betere begeleiding)

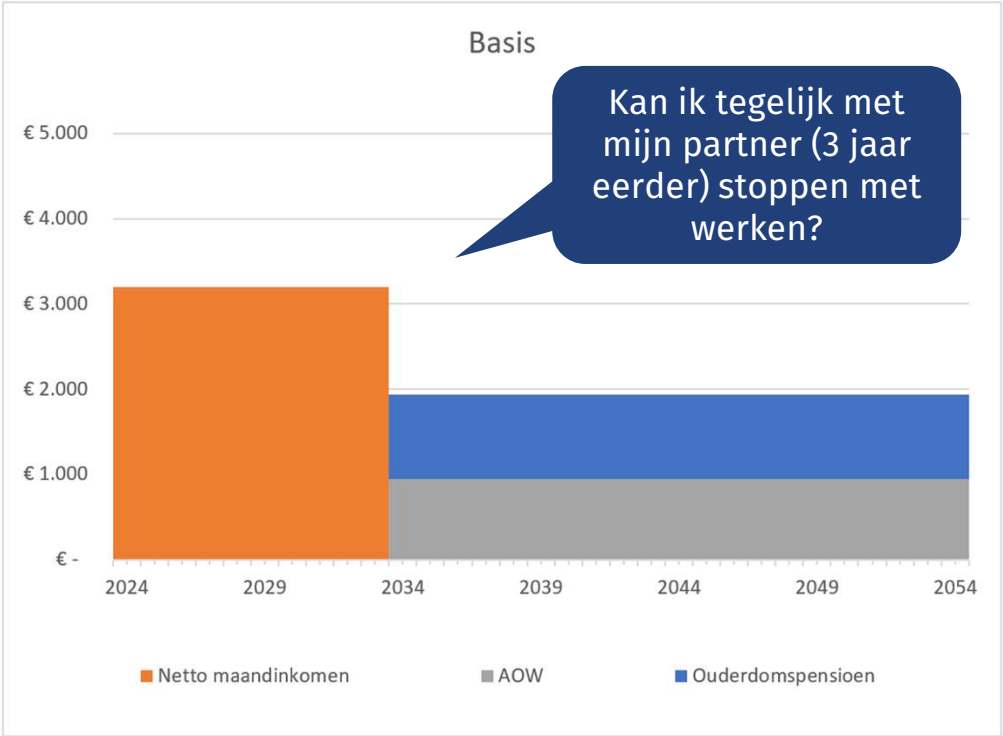

Voorbeeld keuze: pensioen vervroegen

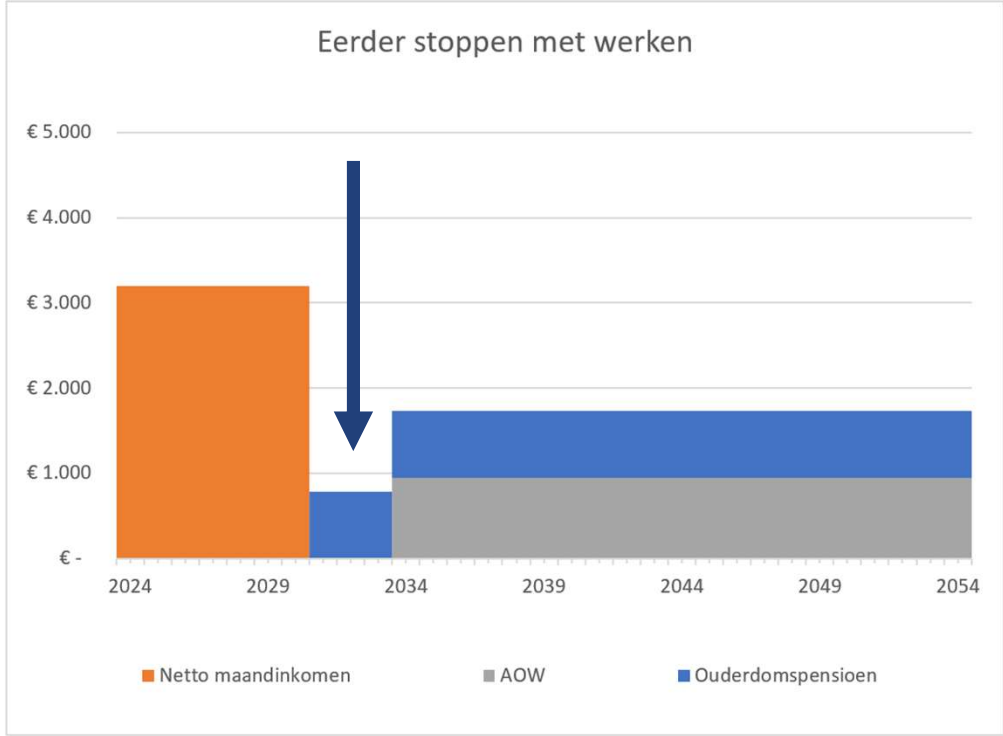
Brondata: minimaal, handelingsperspectief: minimaal

Basis

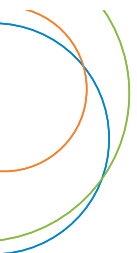
Kan ik tegelijk met mijn partner (3 jaar eerder) stoppen met werken?

Eerder stoppen met werken

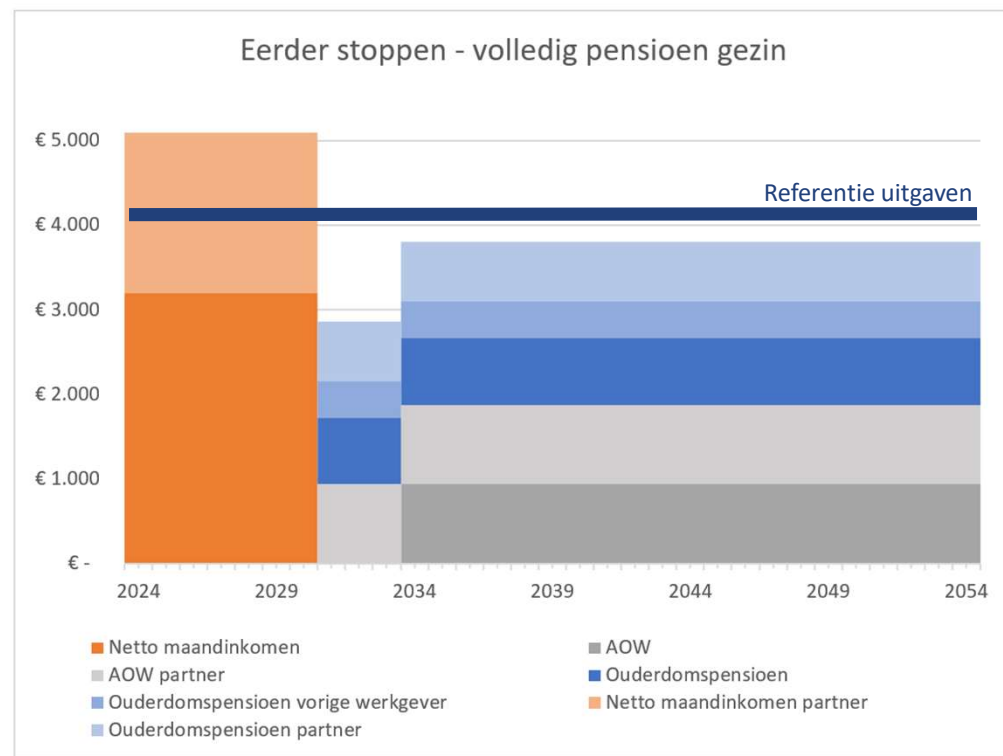
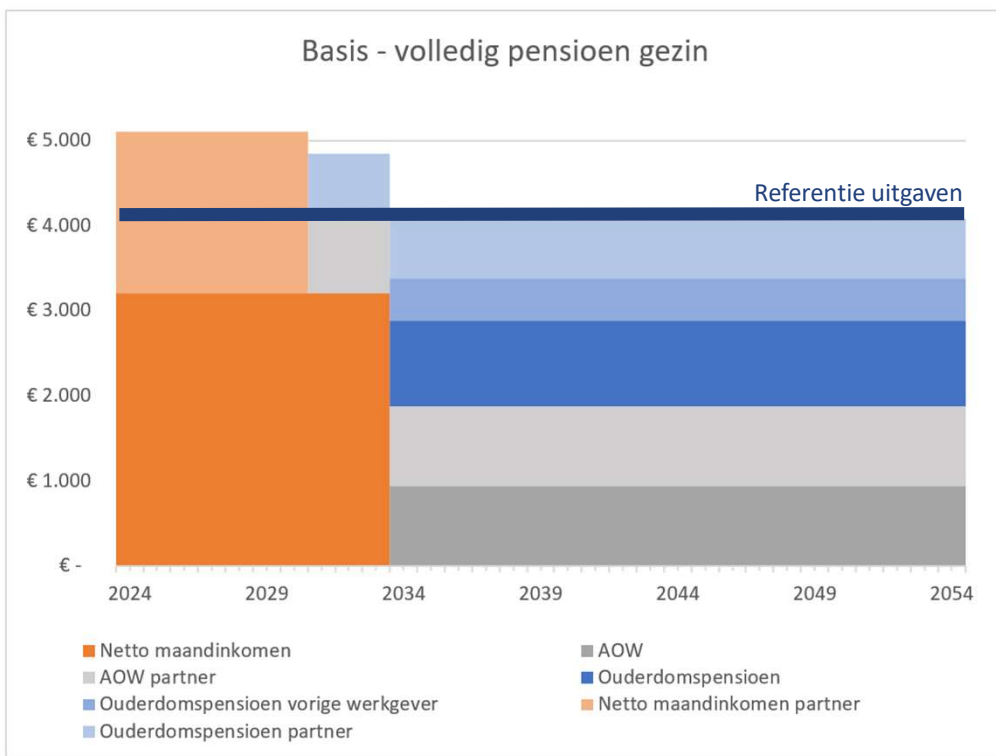

Wordt de deelnemer passend begeleid?

Voorbeeld keuze: pensioen vervroegen

Brondata: + overige pensioenproducten + partner, handelingsperspectief: minimaal

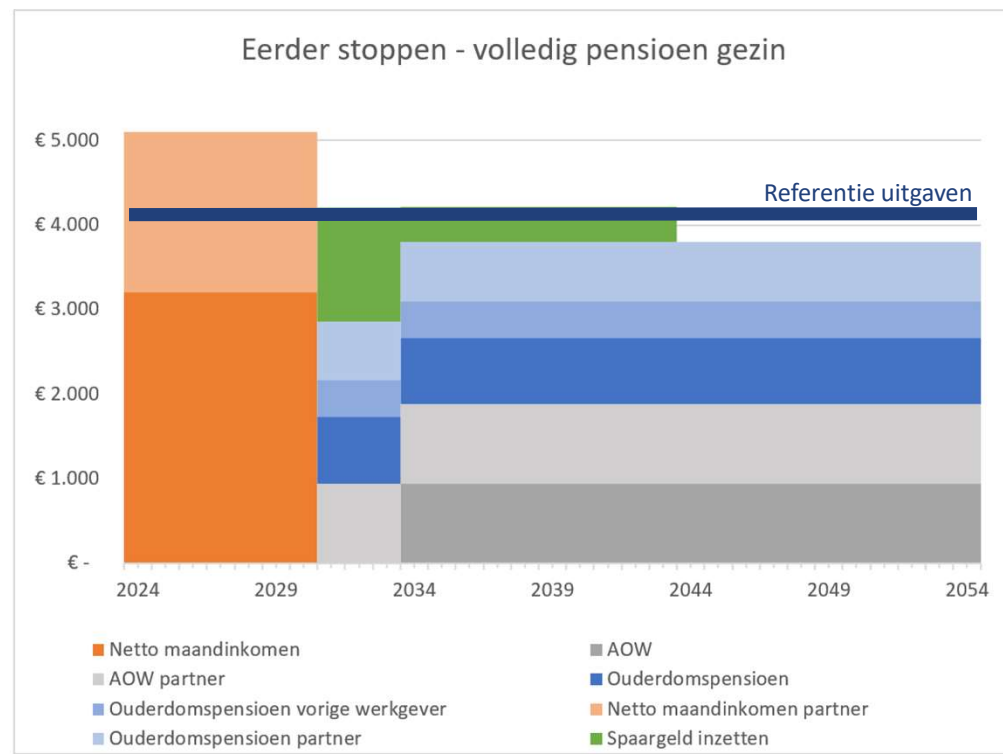
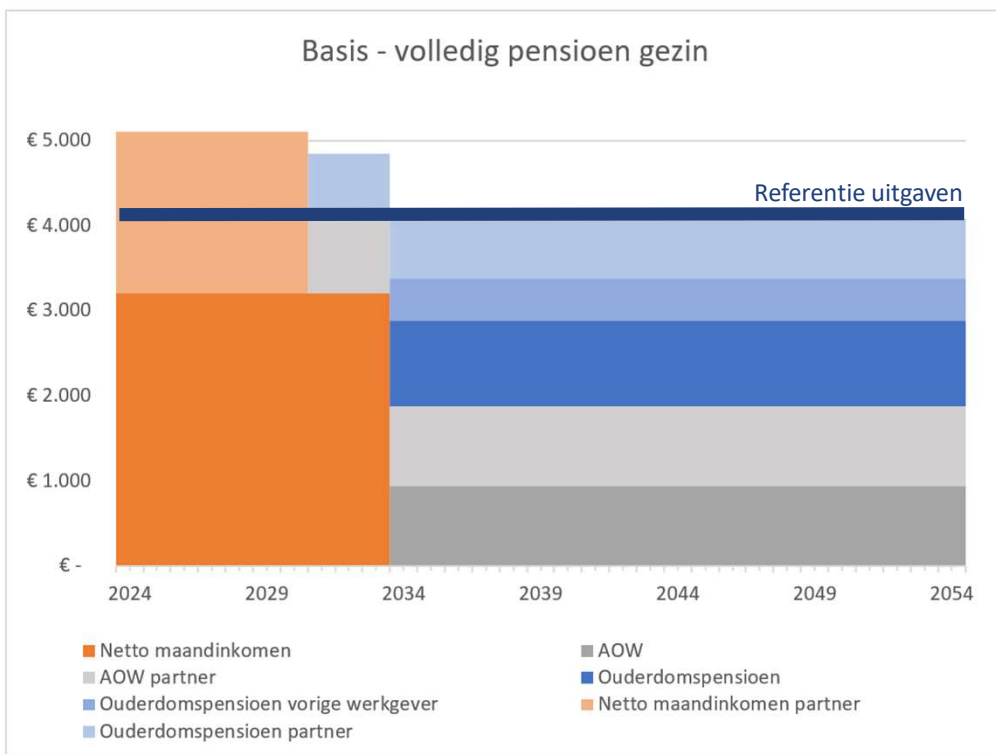

Wordt de deelnemer passend begeleid?

Voorbeeld keuze: pensioen vervroegen

Brondata: + overige pensioenproducten + partner, handelingsperspectief: + spaargeld

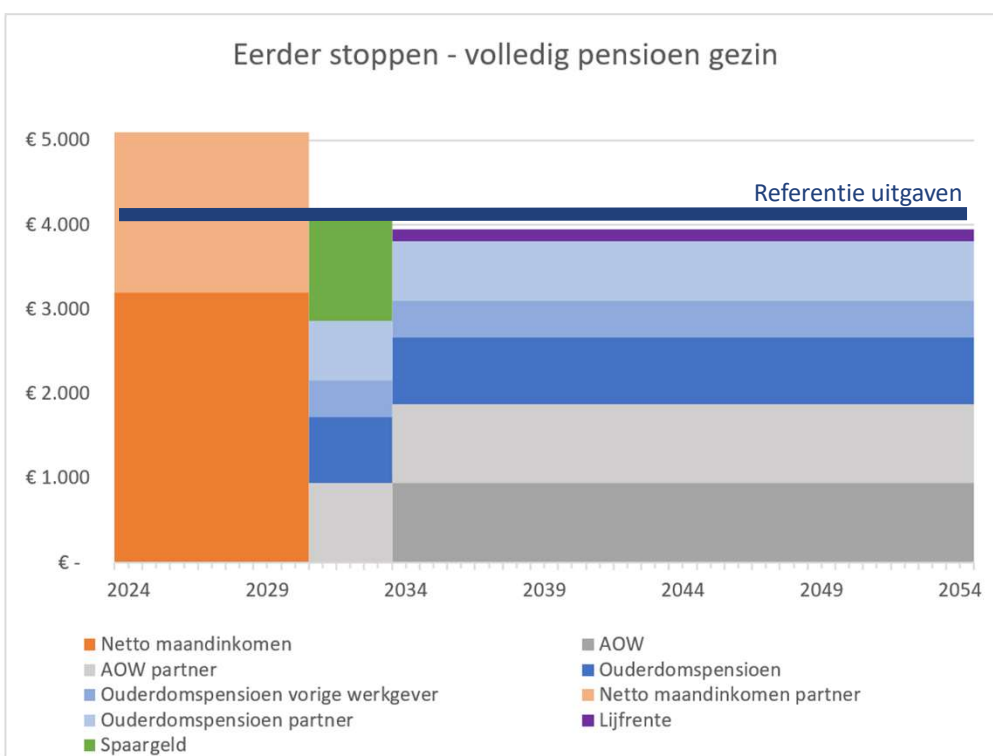
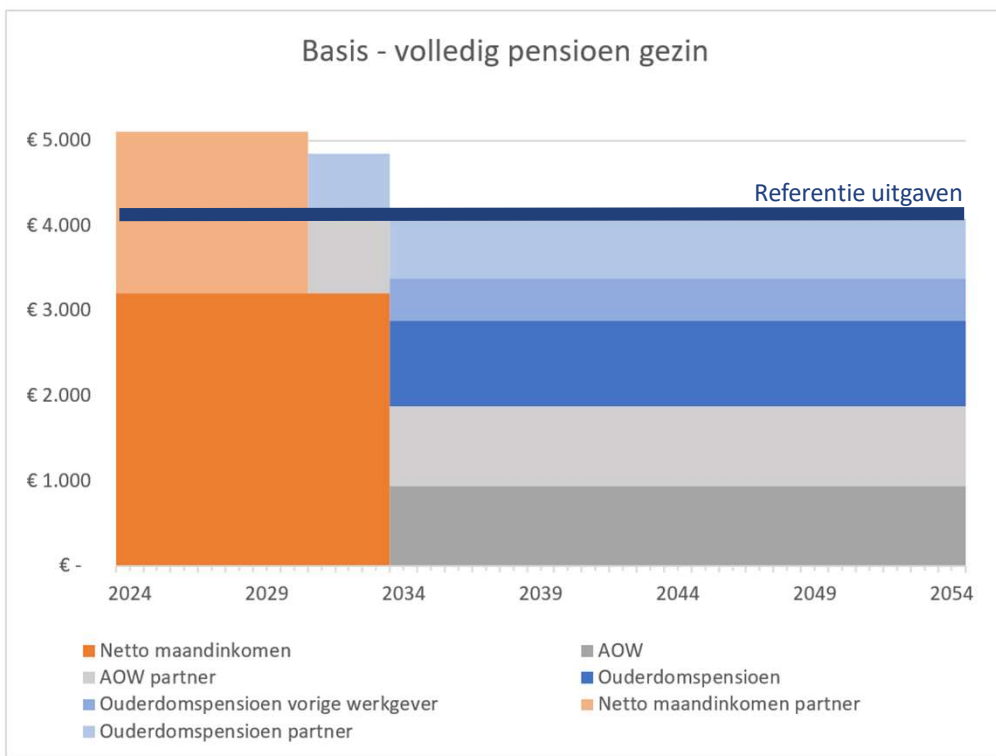

Wordt de deelnemer passend begeleid?

Voorbeeld keuze: pensioen vervroegen

Brondata: + overige pensioenproducten + partner, handelingsperspectief: + spaargeld + lijfrente

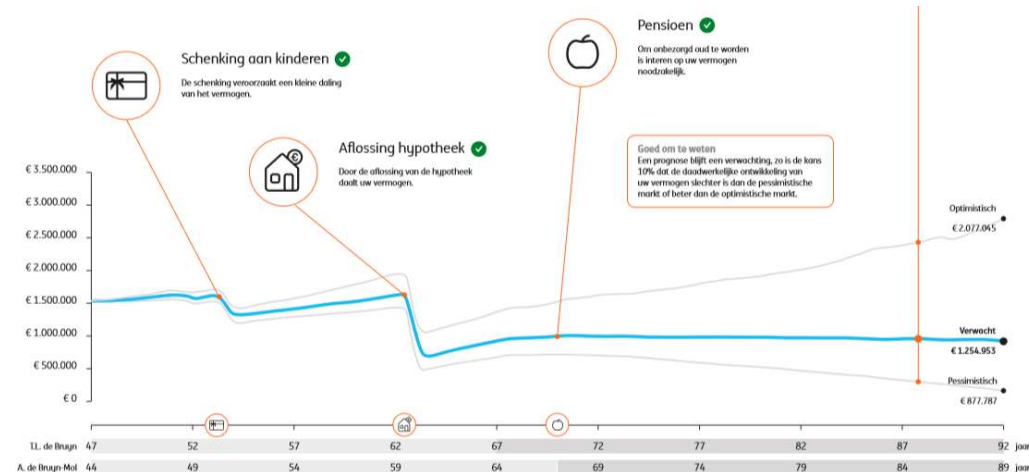
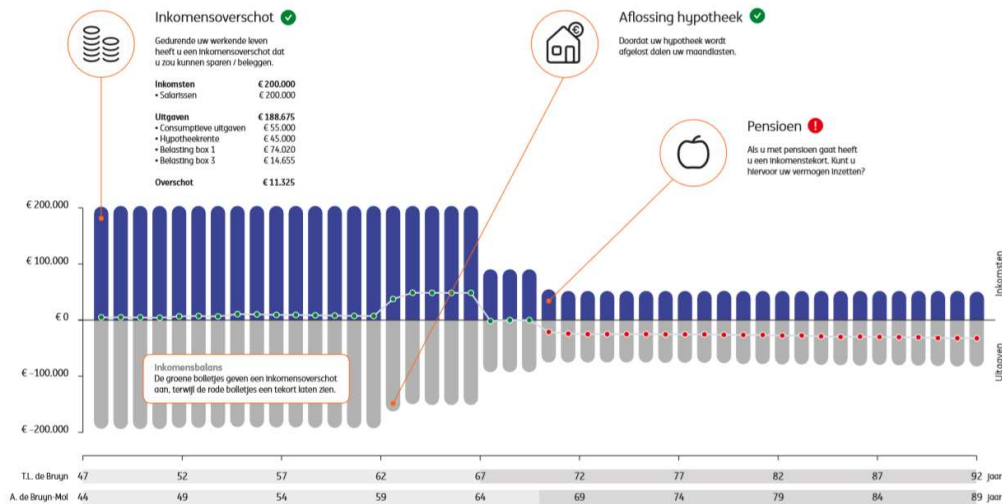

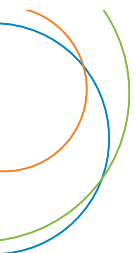
Wordt de deelnemer passend begeleid?

Inspiratie vanuit Financiële Planning

Via het bieden van een overzicht → inzichten en basis voor het maken van **de juiste keuzes**

Een voorbeeld “to get the picture”:

Holistisch perspectief op Keuzebegeleiding

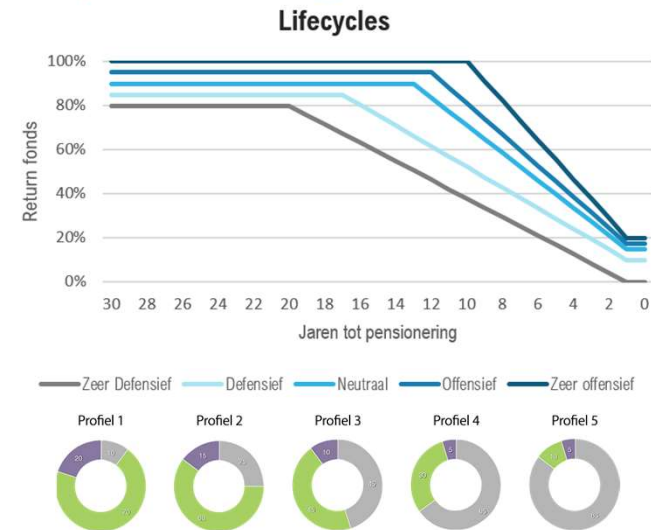
Integraal inzicht & handelingsperspectief

	Inkomen uit loondienst/ZZP	AOW	DB AANSPRAKEN	DC EN INDIVIDUEEL PENSIOEN	SPAARGELD, BELEGGINGEN, VERZEKERING	WONING	HUMAN CAPITAL	UITGAVEN
KLANT	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
GEZIN	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Klantreizen die een holistische aanpak vergen

Bijvoorbeelden

- Eerder met pensioen gaan
- Kiezen voor een hoog/laag uitkering
- Bedrag ineens
- Beleggingskeuzes binnen de regeling

- deze keuzes kan je alleen goed maken als je voldoende inzicht hebt in de impact daarvan op de persoonlijke financiële situatie van de deelnemer.
- inzicht of het verstandig is deze keuzes te maken en welk handelingsperspectief beschikbaar is.
- de benodigde informatie is vaak goed beschikbaar.
- is zorgvuldige begeleiding zonder deze informatie wel mogelijk?

Van wie wil een deelnemer begeleiding?

Onderzoek NIBUD, "Bedrag ineens: een goed idee?", mrt-22

Van wie of welke organisatie zou u begeleiding willen hebben?

	25-44 %	45-54 %	55-67 %	Totaal %
Financieel adviseur	50	49	42	48
Pensioenuitvoerder (bijv. pensioenfonds/-verzekeraar)	37	45	56	43
Mijnpensioenoverzicht.nl	36	31	33	34
Belastingdienst	29	28	29	29
Consumentenorganisaties (bijv. Consumentenbond, Nibud)	21	27	17	22
Financiële instellingen (bijv. banken)	23	15	10	18
Werkgever	19	19	17	18
Vrienden/familie	16	9	<1	11
Ik heb geen begeleiding nodig	2	4	<1	2
Anders	<1	<1	2	<1

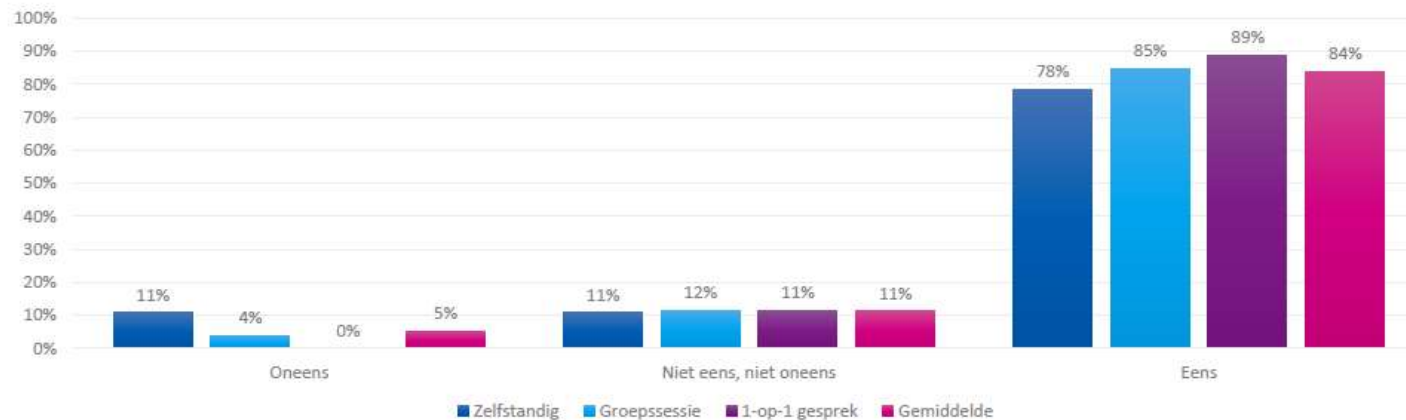

Hoe wil een deelnemer begeleid worden?

Presentatie Netspar, "Keuzebegeleiding: Is alleen een online tool voldoende?", dec-23

- Geen significant verschil in pensioenkeuze en vertrouwen na keuzebegeleiding o.b.v. online tool, groepsessie of 1-op-1 gesprek
- Meer keuzebegeleiding zorgt wel voor andere interactie met de tool, meer begrip, een waardevollere ervaring

Ik begrijp wat de keuze die ik heb gemaakt voor mijn toekomstige financiële situatie betekent

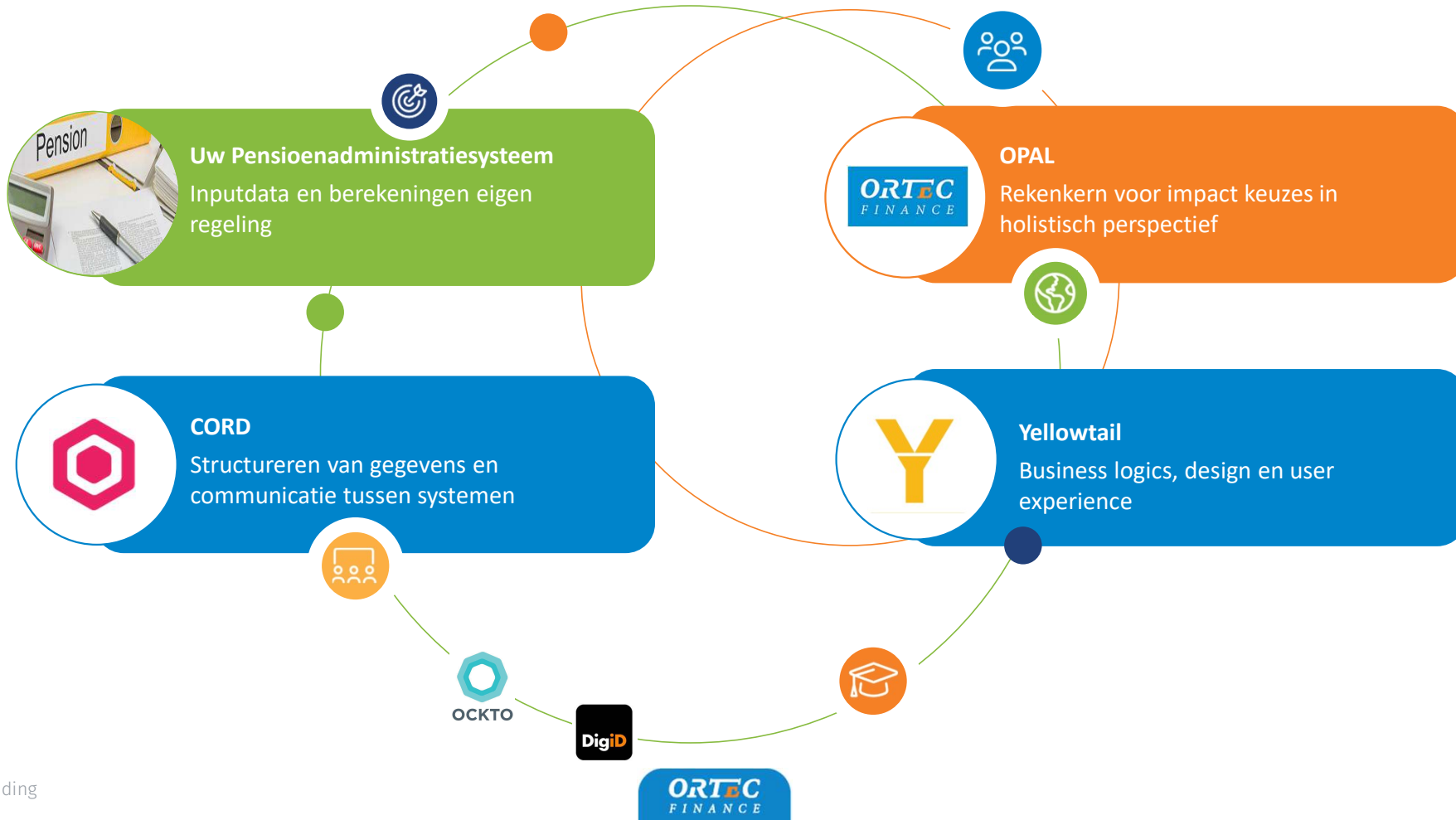
Welke kanaal vindt u het belangrijkste voor keuzebegeleiding?

Poll

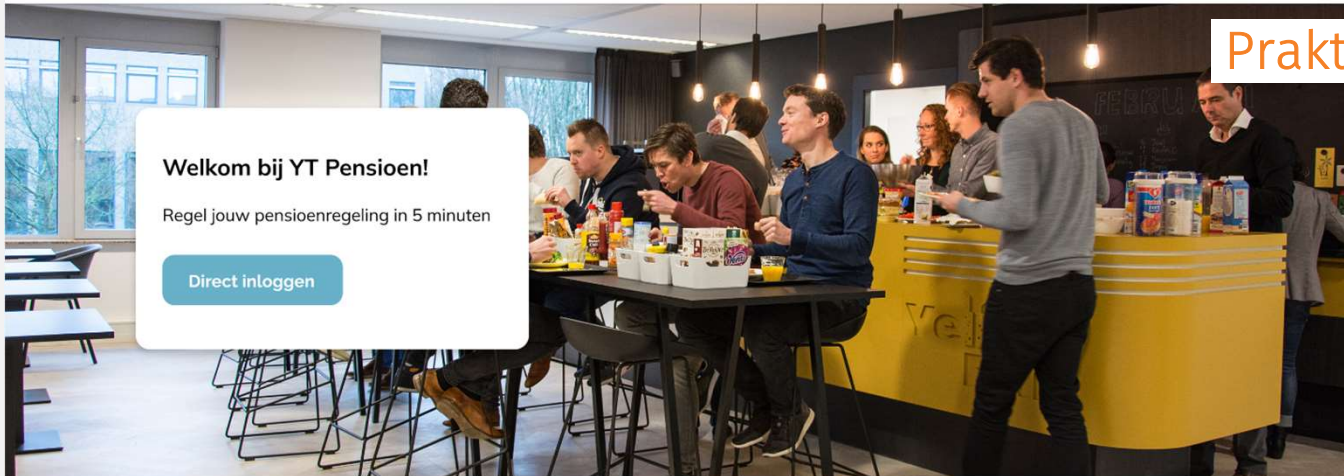
- A. Online tool / pensioenportaal
- B. Groepssessies
- C. 1-op-1 sessies
- D. Alle

Technologie is beschikbaar

Praktijkvoorbeelden

Welkom bij YT Pensioen!

Regel jouw pensioenregeling in 5 minuten

Direct inloggen

Snel naar...

 Met pensioen gaan >

 Uit dienst >

 Verhuizen >

Op zoek naar een ander onderwerp? [Bekijk al onze thema's](#)

Jouw pensioen in vogelvlucht

Het jaarverslag 2022 is verschenen. We hebben all gegevens voor je op een rijtje gezet. >

Pensioenakkoord

Wat betekent het Pensioenakkoord voor jouw pensioen? >

Pensioenoverzicht (UPO)

Elk jaar krijg je een UPO. Hier staat veel informatie op over jouw pensioen bij ons pensioenfonds.

Lees artikel >

[Home](#) ▶ [Mijn Pensioenplanner](#)

Mijn Pensioenplanner

In Mijn Pensioenplanner krijg je persoonlijk financieel inzicht. Je kunt hier ook jouw keuzes verkennen. We houden geen rekening met pensioenen die je mogelijk in het buitenland of bij andere pensioenfondsen hebt opgebouwd.

In Mijn Pensioenplanner krijg je persoonlijk financieel inzicht. Je kunt hier ook jouw keuzes verkennen. We houden geen rekening met pensioenen die je mogelijk in het buitenland of bij andere pensioenfondsen hebt opgebouwd.

Voordat we gaan beginnen, Hier komt een intro text voor de pensioenplanner waarin wordt uitgelegd wat er van de gebruiker wordt verwacht. Gegevens en introductie.

Start pensioenplanner →

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat.

Adviseur Yellowtail

[Home](#) ▶ [Mijn Pensioenplanner](#)

Mijn Pensioenplanner

In Mijn Pensioenplanner krijg je persoonlijk financieel inzicht. Je kunt hier ook jouw keuzes verkennen. We houden geen rekening met pensioenen die je mogelijk in het buitenland of bij andere pensioenfondsen hebt opgebouwd.

Aan de slag met het ophalen van uw data

In Mijn Pensioenplanner krijg je persoonlijk financieel inzicht. Je kunt hier ook jouw keuzes verkennen. We houden geen rekening met pensioenen die je mogelijk in het buitenland of bij andere pensioenfondsen hebt opgebouwd.

Wilt u zelf aan de slag of samen met een adviseur?

Zelf aan de slag

Korte uitleg over zelf aan de slag met de Pensioenplanner

Kies voor zelf →

Meest gekozen

Samen met adviseur

Korte uitleg over samen met adviseur aan de slag

Kies voor samen →

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat.

Adviseur Yellowtail

Home ▶ Mijn Pensioenplanner

Mijn Pensioenplanner

In Mijn Pensioenplanner krijg je persoonlijk financieel inzicht. Je kunt hier ook jouw keuzes verkennen. We houden geen rekening met pensioenen die je mogelijk in het buitenland of bij andere pensioenfondsen hebt opgebouwd.

Aan de slag met het ophalen van uw data

In Mijn Pensioenplanner krijg je persoonlijk financieel inzicht. Je kunt hier ook jouw keuzes verkennen. We houden geen rekening met pensioenen die je mogelijk in het buitenland of bij andere pensioenfondsen hebt opgebouwd.

Hoe wilt u uw data ophalen?

De volgende gegevens halen we van u op:

- Gezinssituatie (via belastingdienst) ✓
- Hypotheken & schulden (via belastingdienst) ✓
- Inkomen (via UWV) ✓
- Pensioenen (via mijnpensioenoverzicht.nl) ✓
- Bezittingen (via belastingdienst) ✓

Met Ockto

Korte uitleg over Ockto

Kies Ockto →

Handmatig

Korte uitleg over 'Handmatig'

Kies Handmatig →

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat.

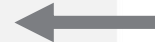
Adviseur Yellowtail

Toe te voegen informatie:

- Pensioen elders
- Partner
  - Inkomen
  - Pensioen
- Uitgaven
- Bezittingen / vermogen
  - Spaargeld
  - Beleggingen
  - Woning
- Verplichtingen / schulden
  - Hypotheek
  - Schulden

Bronnen van
de mogelijke
oplossingen

Mijn gegevens

Gezinsituatie ✓

Inkomen ✓

Bezittingen ✓

Hypotheken & schulden ✓

Pensioenen ✓

Uitgaven

Voortgang: 100%

Alle gegevens gecontroleerd?

[Naar Pensioenplanner →](#)

Uitgaven

Hier kun je zelf jouw maandelijkse uitgaven invullen. Op basis van uw gegevens wordt een persoonlijke schatting gemaakt. Deze kunt u zelf aanpassen.

Wat zijn uw bruto hypotheekkosten per maand? ⓘ

€ 1580

Wat zijn uw energielasten per maand? ⓘ

(Uw totale kosten aan gas, water en licht)

€ 320

Wat zijn uw kosten aan verzekeringen per maand? ⓘ

€ 350

Wat zijn uw kosten aan abonnementen & telecom per maand ⓘ

€ 250

Wat zijn uw kosten aan vervoer per maand? ⓘ

€ 130

Wat zijn uw kosten aan uw inboedel, huis & tuin per maand? ⓘ

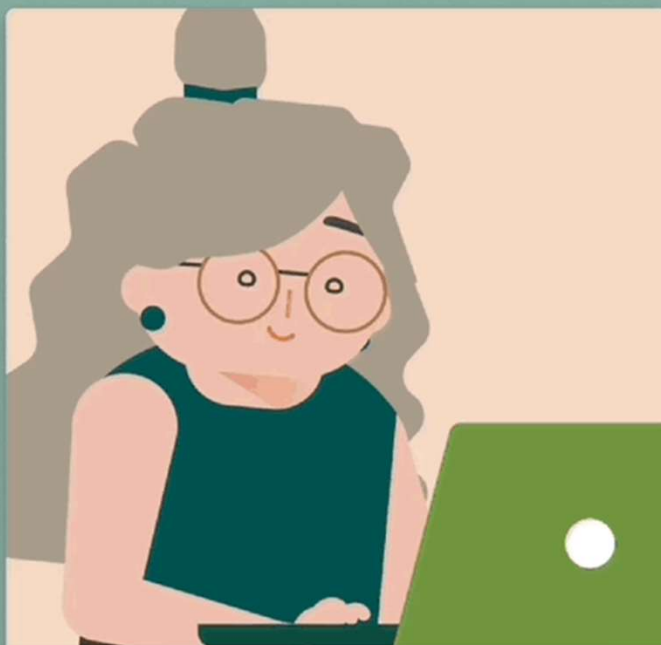
€ 23

Wat zijn uw vrijetijdsuitgaven per maand? ⓘ

€ 0

Ik woon in een appartement of
rijtjeshuis

Pensioenkeuzes

Jaarlijks

Maandelijks

Ontdek je pensioenkeuzes

↑↓ Variëren hoogte pensioen →

👤 Uitrusten →

★ Nieuwe pensioenleeftijd →

Mijn klantreizen

🕒 Minder werken →

📅 Stoppen met werken →

🏠 Overlijden →

Uw keuzes vastleggen →

Heeft u hulp nodig?

Neem dan contact op met uw adviseur.

Jouw financiële tijdlijn

Bekijk uw situatie:

🚫 Als het tegen zit

👉 Zoals verwacht X

🟢 Als het meezit

Bart

Nu (2024)

👤 Uw huidige inkomen (54 jaar) ^

👉 Zoals verwacht:

€ 3.400 Netto p/m ⓘ

€ 2.800 Uitgaven ⓘ

€ 600 Wat u overhoudt

Later (2037)

👤 Zodra u uw AOW-leeftijd heeft bereikt (67 jaar) ^

Dit is uw situatie zodra u uw AOW-leeftijd heeft bereikt.

👉 Zoals verwacht:

€ 2.400 Netto p/m ⓘ

€ 2.000 Uitgaven ⓘ

€ 400 Wat u overhoudt

Pensioenkeuzes

Jaarlijks

Maandlijks

Ontdek je pensioenkeuzes

⬇️ Variëren hoogte pensioen

👤 Uitrusten

★ Nieuwe pensioenleeftijd

Mijn klantreizen

🕒 Minder werken

🛑 Stoppen met werken

🏠 Overlijden

Uw keuzes vastleggen →

Heeft u hulp nodig?

Neem dan contact op met uw adviseur.

Jouw financiële tijdlijn

Bekijk uw situatie:

🚫 Als het tegen zit

👤 Zoals verwacht

🟢 Als het meezit

Bart

Nu (2024)

Uw huidige inkomen (54 jaar)

🚫 Als het tegen zit

€ 3.200 Netto p/m

€ 2.900 Uitgaven

€300 Wat u overhoudt

👤 Zoals verwacht:

€ 3.400 Netto p/m

€ 2.800 Uitgaven

€ 600 Wat u overhoudt

🟢 Als het meezit

€ 3.600 Netto p/m

€ 2.700 Uitgaven

€ 900 Wat u overhoudt

Later (2037)

Zodra u uw AOW-leeftijd heeft bereikt (67 jaar)

Dit is uw situatie zodra u uw AOW-leeftijd heeft bereikt.

🚫 Als het tegenzit

€ 2.300 Netto p/m

€ 2.100 Uitgaven

€ 200 Wat u overhoudt

👤 Zoals verwacht:

€ 2.400 Netto p/m

€ 2.000 Uitgaven

€ 400 Wat u overhoudt

🟢 Als het meezit

€ 2.700 Netto p/m

€ 1.800 Uitgaven

€ 900 Wat u overhoudt

Inzicht onder verschillende omstandigheden.

Consistent indien ook beleggingen worden meegenomen

Persoonlijke pensioenleeftijd wijzigen

Officieel gezien zijn er twee leeftijden waarop je met pensioen gaat. Voor veel mensen gebeuren deze deze momenten tegelijk. De AOW-leeftijd staat al vast en wordt bepaald door de overheid, maar jouw persoonlijke pensioenleeftijd kies je zelf. Ontdek welke financiële impact het heeft als je er voor kiest om op een ander moment jouw persoonlijke pensioen in te laten gaan.

Veelgestelde vragen

- ▼ Wat zijn de (financiële) gevolgen van het wijzigen van mijn persoonlijke pensioenleeftijd?
- ▼ Hoe kan ik bepalen of het wijzigen van mijn persoonlijke pensioenleeftijd de juiste keuze is voor mijn persoonlijke situatie?

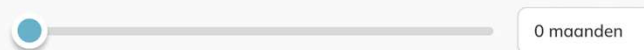
Wijzig je pensioenleeftijd

Kies je gewenste persoonlijke pensioenleeftijd

Jaren

Maanden

Jouw wettelijke AOW leeftijd:
67 jaar 0 maand(en)

📅 Je nieuwe pensioendatum: **01.06.2030** je bent dan 65 jaar oud

Nu (2024)

Uw huidige inkomen (54 jaar)

Zoals verwacht:

€ 3.400 Netto p/m

€ 2.800 Uitgaven

€ 600 Wat u overhoudt

Later (2035)

Nieuwe pensioenleeftijd (65 jaar)

Met tijdelijke overbrugging

Je hebt jouw persoonlijke pensioenleeftijd aangepast naar 65 jaar

Vergelijk met oude situatie

Zoals verwacht:

€ 1.890 Netto p/m

€ 2.000 Uitgaven

€ -110 Wat u overhoudt

[aanpassen](#)

Later (2037)

Zodra u uw AOW-leeftijd heeft bereikt (67 jaar)

(67 jaar)

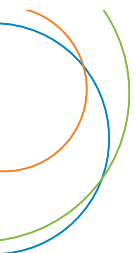
Zoals verwacht:

€ 2.400 Netto p/m

€ 2.000 Uitgaven

€ 400 Wat u overhoudt

Handelingsperspectief

Gebruikmakend van mogelijkheden binnen de regeling en van privémiddelen

→ **holistisch**

Wil je gebruik maken van de tijdelijke overbrugging? ⓘ

Ja

Nee

Kies een bedrag ⓘ

€ 5.000

Let op! Je kunt maximaal €10.000 gebruiken ter overbrugging

Hoeveel jaar wil je meer pensioen ontvangen?

Kies het aantal jaren

Slider control showing a value of 10 jaar.

Jouw keuze: 10 jaar hoger pensioen, dan een lager pensioen

← Terug naar tijdlijn

Bekijk wat het betekent →

Later (2035)

☆ Nieuwe pensioenleeftijd (65 jaar) ^

✓ Met tijdelijke overbrugging   ✓ 10 jaar hoog pensioen

Je hebt jouw persoonlijke pensioenleeftijd aangepast naar 65 jaar

Vergelijk met oude situatie

👤 Zoals verwacht:

€ 2.000 Netto p/m ⓘ

€ 2.000 Uitgaven ⓘ

€ 214 Wat u overhoudt

[aanpassen](#)

Later (2037)

📅 Zodra u uw AOW-leeftijd heeft bereikt (67 jaar) v

Later (2045)

📅 Lage pensioen uitkering (75 jaar) ^

👤 Zoals verwacht:

€ 1.400 Netto p/m ⓘ

€ 1.600 Uitgaven ⓘ

€ -200 Wat u overhoudt

Impact keuze nu voor later.

Vervolgstappen in het proces:

- optimaliseren van de pensioenleeftijd en de mogelijkheden binnen de regeling
- anders inzetten van spaargeld en beleggingsmiddelen
- lijfrenteruimte benutten?

ons advies

Defensief
minder risico

Neutraal
gemiddeld risico

Offensief
meer risico

Klik op de volgende economische scenarios:

als het tegenzit • 10%
€ 700

zoals verwacht • 80%
€ 1100

als het meezit • 10%
€ 1500

Risicometer

pensioenfonds

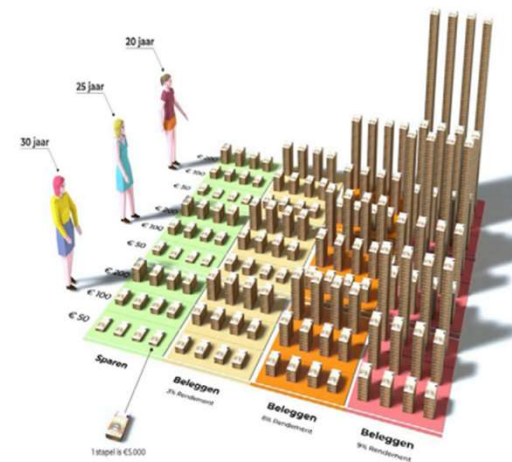
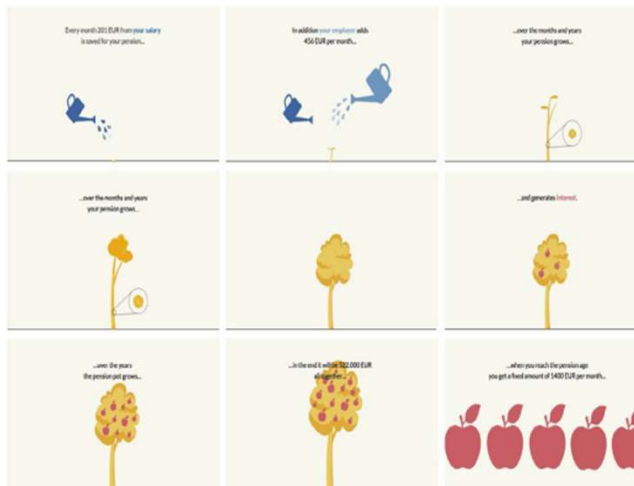

Hoe communiceer je met deelnemers?

Onderzoek Netspar: “Show me the future: data-driven storytelling and Pension Communication”, 2021

Principal Findings

- Visual information is more engaging and better remembered than text and three-dimensional visualisations are much clearer than two-dimensional charts.
- However, data visualisation alone is not enough. Narrative elements combined with appropriate metaphors and game-like elements must be included in the communication to help pension participants understand the pension-saving process and the implications of their choices.

Voorbeeld bestaande case

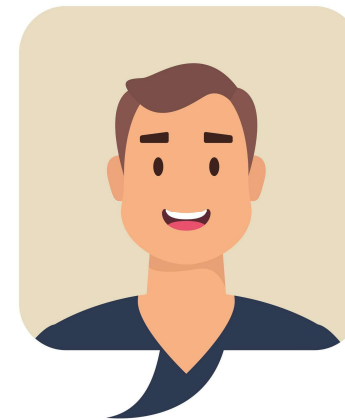
The screenshot shows the 'ons advies' (our advice) section of the Yellowtail Conclusion tool. It features three risk level buttons: 'Defensief minder risico', 'Neutraal gemiddeld risico' (which is selected), and 'Offensief meer risico'. Below these, it prompts the user to 'Klik op de volgende economische scenarios:' (Click on the following economic scenarios:). Three scenarios are listed: 'als het tegenzit • 10% € 700', 'zoals verwacht • 80% € 1100', and 'als het meezit • 10% € 1500'. The interface also includes a 'Risicometer' (risk meter) with a thermometer icon and a shopping basket icon containing various food items. A small inset window shows a woman's profile with the text 'Ik woon in een appartement of rijtjeshuis' and two buttons: a red 'X' and a green checkmark.

Publieksprijs Pensioenwegwijzer 2023

“Met een ruime meerderheid van de stemmen is de PensioenWegwijzer Publieksprijs gegaan naar FIT (Financiële Inzicht Tool) van Pensioenfonds PGB en Yellowtail Conclusion. Met FIT krijgen pensioendeelnemers een compleet financieel overzicht met persoonlijke en relevante context. Hierdoor krijgen gebruikers op een interactieve manier inzicht in hun financiën bij belangrijke levensgebeurtenissen zoals trouwen, kinderen krijgen of van baan veranderen.”

De toekomst van keuzebegeleiding

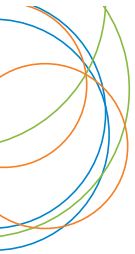

Bron: Yellowtail

Keuzebegeleiding

Vragen?

Contact

Arnoud Brons
Senior Business Consultant
Arnoud.Brons@ortec-finance.com

Eric Damen
Senior Business Consultant
Eric.Damen@ortec-finance.com

Loranne van Lieshout
Team leader
Loranne.vanLieshout@ortec-finance.com

Disclaimer

Ortec Finance would like to emphasize that Ortec Finance is a software provider of technology and IT solutions for risk and return management for institutions and private investors. Please note that this information has been prepared with care using the best available data. This information may contain information provided by third parties or derived from third party data and/or data that may have been categorized or otherwise reported based upon client direction. For this information of third party providers, the following additional terms and conditions regarding the use of their data apply: <https://www.ortecfinance.com/en/legal/disclaimer>.

Ortec Finance and any of its third party providers assume no responsibility for the accuracy, timeliness, or completeness of any such information. Ortec Finance and any of its third party providers accept no liability for the consequences of investment decisions made in relation on this information. All our services and activities are governed by our general terms and conditions which may be consulted on <https://www.ortecfinance.com/> and shall be forwarded free of charge upon request.

Any analysis provided herein is derived from your use of Ortec Finance's software and does not constitute advice as to the value of securities or the advisability of investing in, purchasing, or selling securities. All results and analyses in connection with Ortec Finance's software are based on the inputs provided by you, the client. Ortec Finance is not registered as an investment adviser under the US Investment Advisers Act of 1940, an equivalent act in another country and every successive act or regulation. For the avoidance of doubt, in case terms like "client(s)" and "advisor(s)" are used in communications of Ortec Finance, then these terms are always referred to client(s) of Ortec Finance's contract client and its advisor(s).